

Aalisartut Piniartullu Kattuffiata KNAPK-p atuisutut ilisimasaasa tamakkiisumik naligiissinneqarlutillu Pinngortitaleriffiup ilisimatuussutsimik aallaaveqartumik Naalakkersuisunut pisassiissutinik siunnersuineramik suliaqarneratulli pisortatigoortumik toqqammavigineqartalernissaanik Naalakkersuisut peqquneqarnissaanik inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.
(Inatsisartuni ilaasorta: Aleqa Hammond, Siumut)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerineq

Inatsisartuni ilaasorta Aleqa Hammond, Siumut siunnersuummini allappoq, aalisakkanut uumasunullu piniagassanut pisassiissutit aalajangersarneqarnerini atuisut ilisimasaat annerusumik aallaavigalugit aalajangersarneqarnerusariaqartut maannakkut ingerlatseriaatsiniit periarfissiinerusoaarluni.

Aallaqqaasiutigalugu nalunaarutigissavara Pinngortitaleriffik pillugu Inatsisartut inatsisaat nr. 6, 8. juni 1994-imeersoq naapertorlugu Pinngortitaleriffik pilersinneqarsimammat Namminersorlutik Oqartussanut pinngortitaleriffiup suliaasa iluini siunnersuisussanngorlugu.

Inatsimmi pineqartumi § 2 naapertorlugu Pinngortitaleriffiup makku suliaasarai:

- 1) Pisuussutit uumassusillit atuiffigineqarnerannut nungutsaaliorneqarnerannullu tunngatillugu paasissutissanik katersissalluni, suliareqqiisassalluni naliliisassallunilu,
- 2) pisuussutit uumassusillit Kalaallit Nunaannut pingaaruteqartut naliliiffiginissaat siunertaralugu ilisimatusarnerit ingerlatissallugit,
- 3) pinngortitami allanngortiarnerit uumassusillillu avatangiisinut ataqatigiinnerisa misissuiffigineqarnerinut peqataassalluni,
- 4) sakkut periutsillu naliliiffigineqarnerinut atatillugu misissuinerit ineriartortitsinermilu peqataassalluni,
- 5) ilisimatusarfigisassat taaneqartut iluanni Kalaallit Nunaata nunanut allanut pisussaaffii isumagissallugit aamma
- 6) ilisimatusarnerit aammalu ilisimatusarfinnit allanit misissuinerit ilisimatusarnerillu inernerinik nalunaarsuinerit, Kalaallit Nunaanni pisuussutinut uumassusilinnut aairanalu kalaallini avatangiisinik pinngortamillu isumannaallisaanernut pingaaruteqartut ataqatigiissaarneqarneri isumagissallugit.

Tamatuma saniatigut oqaatigineqassaaq piniartut atuisullu ilisimasaasa ilanngunneqartarnissaat inatsisini allani atuuttuni pingaartinneqareermata:

Inatsisiliorneq

Piniarneq aallaaniarnerlu pillugit Inatsisartut inatsisaata nr. 12, 29. oktober 1999-imeersup kingusinnerusukkat allannguutitallip siunertaraa, piniakkatigut pisuussutinik iluaqutiginninnerup pissusissamisoortumik uumasooqassutsikkullu illersorneqarsinnaasumik pisarnissaata qulakkeerneqarnissaa. § 2, imm. 3-4 naapertorlugu Naalakkersuisunit pingaartinneqassaaq piniartut aamma atuisut ilisimasaasa kiisalu Piniarneq pillugu

siunnersuisoqatigiit ilanngunneqartarnissaat. Aqutsinermi Piniarneq pillugu siunnersuisoqatigiit inissisimanerat § 16 imm. 2-mi erseqqissarneqarpoq. Piniarneq pillugu siunnersuisoqatigiit tassaapput Naalackersuisunut siunnersuisartuusut Naalackersuisullu pisussaaffeqarput suliani nalinginnaasutut isikkulinni Piniarneq pillugu siunnersuisoqatigiinnik tusarniaasarnissaq soorlu assersuutigalugu uumasunut killilersukkanut pisassiissutinik aalajangersaanerni.

Piniarneq pillugu siunnersuisoqatigiinni ilaasortanit sinniisuuffigineqarput aalisartut piniartullu kattuffiat KNAPK, sunngiffimmi piniartartut kattuffiat TPAK kiisalu kommunit kattuffiat KANUKOKA.

Taamatuttaaq Aalisarneq pillugu siunnersuisoqatigiit tusarniarneqartassapput assersuutigalugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 18, 31. oktober 1996-imeersumi § 32 naapertorlugu pisassiissutinik aalajangersaanerni.

Aalisarneq pillugu siunnersuisoqatigiinni ilaasortanit sinniisuuffigineqarput KNAPK-mit, aamma Kalaallit Nunaanni Sulisitsisut peqatigiiffiat. Ilaasortat saniatigut arlalinnik ataatsimeeqataasartoqarpoq, soorlu assersuutigalugit Pinngortitaleriffimmeersut (PI), Sulinermit Inuussutissarsiuqartut Kattuffiat (SIK) aamma Namminersorlutik Oqartussani Naalackersuisoqarfiit assigiinngitsut.

Uumasunik killilersukkanik amerlanerujartuinnartunik atortuulersitsilerneq malillugu Naalackersuisoqarfimmit uumasunik killilersukkanik aqutsinermit pingaernerusutigut periutsit eqqunneqarsimapput, soorluttaaq pisassiissutinik aalajangersaasarnernut periutsit allaaserineqarsimanerit peqartoqartoq aamma tusarniaanermi suleriaatsit qanoq ingerlanneqartarnerinut. Periutsini allaaserineqartarput assersuutigalugit nunani tamalaanit, nunap immikkoortuinit aamma nunat allat akornanni isumaqatigiissutigut uumasooqassutsikkullu ilisimatuunit siunnersuisarnerit qanoq ingerlanneqartarnerisut kiisalu aalajangiiniarluni sulinermit najugarisami atuisullu ilisimasaat qanoq iliorluni ilanngunneqartarnerisut.

Pinngortitaleriffiup aamma KNAPK-p akornanni suleqatigiinnissamik isumaqatigiissut
Suleqatigiinnissamik isumaqatigiissusiortoqarsimavoq siunertaralugu oqaloqatigiittarfimmik pilersitsinissaq tassuunaarlunilu suleqatigiinnivimmik ineriartortitsinissaq, illuatungeriit akornanni tatigeqatigiinnermik nukittorsaataasussamik. KNAPK Pinngortitaleriffimmi siulersuisuni ilaasortaavoq, taamaalilluni suleqatigiinnissaq aamma ilisimasani katersinissaq eqqarsaatigalugu, Pinngortitaleriffimmiit sulianut assigiinngitsunut najukkani aalisartut piniartullu ilisimasaat pingaartinneqarlutik ilanngunneqartarput, ilisimasaannillu ilanngussaqaqartarneq annertusarneqartuarluni. Uumasunut miluumasunut timmissanullu immikkoortortaqaqarfimmit 2012-imi suliani ingerlatani 38-it aallunneqarput, taakkuninnga 25-it (66%) najukkani ilisimasani akuutitsisarlutik aamma 18-it (47%) toqqaannartumik inuussutissarsiuqartigalugu piniartunit suleqatigiiffiullutik.

Atuisut ilisimasaat, najukkani uppersaasersuineq aqutsinerlu

Naalackersuisut kissaateqarnerannut atatillugu najukkani aqutsinerulernissap annertusarnissaanik APNN-mit misiligutitut suliamik ingerlatamik aallartitsisoqarpoq. Suliniummik ingerlatsinikkut misilltarneqassaaq pisuussutinik uumassusilinnik najukkani nalunaarsuisarneq annertunerusumillu aqutsinissami qanoq Kalaallit Nunaanni ingerlatsisoqarsinnaanersoq.

Ukiut tamaasa piniartut pisatik nalunaarutigisarpaat PINIARNEQ-mut. Pisanik paasissutissat tunngaviliisarput pisassiissutinik aalajangersaanernut aamma malittarisassanik suliniutinut allanut.

Nunaqarfinni siulersuisut Akunnaami, Kitsissuarsunni aamma Qaarsuni Ilulissanilu piniarnermik aalisarnermillu kattuffiit misiliinerup ilagisaanik najukkami pinngortitami pisuussutit pillugit siunnersuisoqatigiinnik pilersitsinikuupput. Siunnersuisoqatigiit ilaatigut inuttarivaat najukkani piniartut aalisartullu misilittagaqarnerpaat soqutiginninnerpaallu. Siunnersuisoqatigiit ilaasortaannit pisuussutit uumassusillit pillugit paasissutissanik taakkuninngalu iluaqutiginninneq pillugu katersisarput ullorsiutinullu allatorneqartarlutik. Siunnersuisoqatigiinni ataatsimiinnerni paasissutissat pingaarnersiorneqartarput, misissuataaqqissaarneqartarlutik aqutsinissamullu iliuserineqarsinnaasut oqaloqatigiissutigineqartarlutik. Angusani nassuiaassisarneq pinngortitami pisuussutit pillugit siunnersuisoqatigiinni tamani ataqatigiissaarisumit ataqatigiissaarneqartarput. Paasissutissat pillugit immersugassat angusallu nunaqarfinni siulersuisunut nassiunneqartarput piffissarlu siviisunerusoq eqqarsaatigalugu aamma kommunimut Namminersorlutillu Oqartussanut nassiunneqartalertussaallutik.

Nunanut tamalaanut attuumassuteqarnerit aamma uumasooqassutsikkut siunnersuisarneq

Namminersorlutik Oqartussat nunani tamalaani suleqatigiissuteqarpoq nunani atlantikup avannaaniittunik allanik aamma nunani avannarlerneersunit nunanit kiisalu nunani tamalaani kattuffinnit pinngortitami pisuussutit uumassusillit iluaqutigineqartarnerat pillugu.

Uumasooqassutsikkut siunnersuisarneq uumasut suunerinut attuumassuteqarpoq. Tamatuma kinguneraa, nunani tamalaani ilisimatuussutsikkut kattuffiit, Kalaallit Nunaata ilaasortaaffigisai imaluunniit suleqatigisartagai namminneq uumasut sammisatit pillugit siunnersuusiortarmata.

Naalackersuisunut uumasooqassutsikkut siunnersuisarneq pingaarnerusumik Pinngortitaleriffimmeersuusarpoq, taassumalu saniatigut nunani tamalaani ilisimatusarnikkut kattuffinniit soorlu assersuutigalugu Atlantikup Avannaani Uumasut imarmiut miluumasut pillugit kommissionimit (NAMMCO), Nunani tamalaani arfanniarneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq (IWC) aamma Canada-p Kalaallit Nunaatalu akornanni Qimusseriarsuarmi Qilalukkat Qaqortat Qernertallu pillugit ataatsimoorussamik ataatsimiititaliamit (JCNB).

Pinngortitaleriffik Namminersorlutik Oqartussat ataanni suliffeqarfittut attuumassuteqanngitsutut ilisimatuussutsikkut misissuinernik ingerlatsisarpoq, taakkununnga ilanngullugit pisuussutit uumassusillit. Pinngortitaleriffimmi ingerlaavartunik misissuinernik nutaanik ingerlatsisarpoq pisassiissutissatullu kaammattuutigineqartartunik nalilersuisarluni misissuinerminilu angusani tunngavigalugit uumasooqassutsikkut inassuteqaasiortarluni.

Namminersorlutik Oqartussat atuisut ilisimasaannit aamma qangaaniilli ilisimasanit ilallugit ilisimatuussutsikkut ilisimasat aallaavigalugit piniarnikkut pisuussutit piujuartitsineq tunngavigalugu aamma illersorneqarsinnaasumik iluaqutiginninnissamik suliaqartuupput. Kulturimut, innuttaasut sunngiffimmini sammisassaqaarnissamut piniarnermillu inuussutissarsiteqarnermi suliffissaqaarniarneq aalajangersaanermi mianeriniarneqartarput. Pingaartuuvorli, Kalaallit Nunaata pisuussutinik uumassusilinnik aqutsinera attuumassuteqanngitsunit ilisimasanit tunngaveqarnissaa, taakkulu nunami namminermi soorluttaaq nunat tamalaat eqqarsaatigalugit illersorneqarsinnaassapput.

Taamaasillutik Naalakkersuisut isumaqarput, inatsisiliornerni atuuttuni aamma Namminersorlutik Oqartussani suliniutit aallartinneqareersimasut iluini kiisalu Pinngortitaleriffimmi aamma suleqatigisartakkani allani atuisut ilisimasaat akuutinneqareertut qulaanilu pissutsit aallaavigalugit siunnersuut tapersorsorinnaanagu.

Matumuuna siunnersuut Inatsisartunit suliarineqartussanngorlugu tunniuppara.